

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU PROGRES ECONOMIC, SOCIAL ȘI CULTURAL

ABONAMENTUL:
Pe an cor. 5; pe jumătate an cor. 2-50.
Pentru România 15 lei pe an.

INSERȚIUNILE:
să socotesc după tarifă, cu prețurile
cele mai moderate.

Abonamentele și inserțiunile să plătesc totdeauna înainte.

Regulați-vă dările!

Unul dintre cei mai mari dușmani ai omului este neglijența.

«Nu lăsa pe mâne ceea ce poți face astăzi,» este un vechiu proverb românesc și cu toate acestea, dacă are poporul nostru vre-un cusur mare, acesta e neglijența. Fie că nu știe ceti și nu cunoaște limba, fie că căutarea prin cartea funduară și pe la alte autorități e împreunată cu greutate și cheltuială mare, fie în fine că povățuitorii și informatorii îi lipsesc, iar cei existenți nici nu se pricep și-i exploatează neștiința, bietul Român numai că se pomenește cu mulțime de datorii pe cap, cu moșia întabulată și adeseori proprietatea lui e trecută pe numele altei persoane.

Cea mai mare încurcătură se naște și prin aceea, că scrierea numelor e necorectă și e de ajuns un e în loc de â și alte mici schimbări de acestea, pentru ca bietul om să se vadă năpăstuit și în primejdie de a-și perde averea, dacă nu ia din vreme măsuri și cu mare cheltuială și umblete nu-și regulează proprietatea și avutul.

Mari încurcături se nasc în timpul din urmă prin faptul, că poporul nostru nu plătește la timp dările către stat. Urmarea e, că statul prin direcțiunile financiare întabulează toate pretenziunile de dare ale statului, pe tot felul de

realități, fără să se mai țină cont de sunt plătite sau nu, în total sau în parte.

Acest lucru s'a întâmplat pe o scară întinsă mai ales în anii trecuți, în timpul ex lex-ului, când oamenii n'au plătit regulat darea și în unele locuri nici nu li s'a primit plata dării.

Din acest timp mai n'a rămas casă fără intabularea dării pe ea.

Totasemenea și competențele de transcriere și alte contribuțiuni se intabulează pe realități. Și nu trebuie perdut din vedere, că la moment dat darea trebuie achitată toată și numai în urma unei cereri se poate plăti și în rate. Dar și facerea acestor cereri trebuie să se întâmple la timp, e împreună cu formalități și cu cheltuială mare.

Pentru ușurarea poporului în toate aceste direcțiuni am recomandat în repetite rânduri instituirea unui birou permanent de informațiuni.

Dar și poporul își poate ajuta în mare parte, dacă e pus la cale. Anume dările se fixează la anumite timpuri de comisiuni și se tractează la stat, în ședințe publice spunându-se dinainte ce fel de dări se vor lua înainte în ziua aceea.

Fiecare plătitor de dare se poate prezenta la comisiune și să-și spună cu graiu viu plângerea și ce venit și avere are, ca să fie taxat exact și nu încărcat pe nedrept. Se cere însă, ca și declarații ile făcute să fie conforme adevărului, căci la dincontră se expune la pedeapsă.

După ce în modul acesta s'a fixat darea, registrul se pune la oficiul de dare timp de mai multe zile spre vedere publică, în care timp fiecare are dreptul să se ducă să se informeze, cu ce dare e impus și dacă se simte nedreptățit poate recura.

Tot asemenea e dator fiecare să ceară să i-se facă cărticică de dare cu sumele de plată și dacă vede, că e taxat prea mult, iarăși are dreptul să recureze. Firește însă și aci trebuesc păstrate terminele, formalitățile și acoperite unele cheltuieli.

În anul acesta s'a măsurat darea după niște reguli cu totul neobicinuite și urmarea a fost, că o mulțime de proprietari au fost taxați cu dare îndoită și întreită ca mai înainte.

Tot asemenea și celelalte categorii de dare s'au sporit cu sume însemnate și astfel reclamațiunile sunt cu sutele și chiar cu miile.

Azi mai ales, când s'au scumpit toate, când recolta și câștigurile sunt slabe, își poate închipui ori cine, ce păcate e pe capul omului sărac o urcare neîntemeiată a dării.

Din această cauză recomandăm cu toată înzistița poporului să-și reguleze, pe lângă chestiunile de proprietate, mai înainte de toate dările, să caute a i-se șterge din cartea funduară întabulările nedrepte, ca nu cumva învechindu se să nu mai poată forma obiect de recurs și astfel să fie păgubit din toate punctele de vedere.

Mai recomandăm a se plăti darea regulat, căci atât cametele de întârziere cât și cheltuelile executorilor sunt enorm de mari și e bine să se oculiască.

ÎNVIȚARE

LA

SFINTIREA DE STEAG

A

„REUNIUNEI A 2. DE ÎNMORMÂNTARE DIN DEVA”

— FILIA CUVIN—GHIOROC—MINIȘ—PAULIȘ —

ȘI

≡ ADUNAREA GENERALĂ ≡

==== A FILIEI ACESTEI REUNIUNI, CE SE VA ȚINEA ====

LA 20. SEPTEMBRIE 1908. DUMINECĂ DUPĂ AMEAZI LA 3 OARE

==== ÎN BISERICA GR.-OR. DIN MINIȘ. ====

DIRECTORUL REUNIUNEI :

AUGUST A. NICOARĂ m. p.,

DIRECTOR LA BANCA „INDUSTRIA”
ȘI REDACTOR LA „BUNUL ECONOM”.

DIRECTORUL FILIEI :

PETRU PELLE m. p.,

PAROCH
ȘI PROPRIETAR.

PROGRAMUL VEZI PAGINA CEERLALTĂ.

Program:

I.

Sfințirea steagului reuniunii.

II.

Adunarea generală.

1. Deschiderea adunării generale prin directorul reuniunii.
2. Raportul despre starea și lucrarea filiei reuniunii pe anul 1907 prin dl Petru Pelle.
3. Problemele «Reuniunii a 2-a de înmormântare din Deva» și a ficei sale, banca »Industria« din Deva:
a) prin înființarea a 100 de filii; *b)* prin ajutorarea a 12 învățători călători, pentru a lăți în popor economia rațională și industria din patrie; *c)* programul «Bunului econom» din Deva, ca organ oficios al reuniunii; *d)* înființarea unei școli economice și de industrii pentru orfanii talentați ai reuniunii cu ajutorul mai multor bănci, corporațiuni bisericești și a altor factori binevoitori. Prelegere liberă de August A. Nicoară. Încheierea adunării generale.

III.

Inscrierea de membri noi cu câte 2 cor. 60 fil. taxă de înscriere de persoană.

Lăptării

Prin îmbunătățirea islazurilor (imașurilor) vom avea vite bune și multe. Tot de aici va decurge ieftinirea produselor ce le dă vacile; se va ieftini munca făcută cu boii și alte multe.

Ce-ar folosi însă omului atâtea vite bune și multe dacă nu va cunoaște chipul cum trebuie să prefacă laptele în unt, în brânză pentru a fi vândute cu preț; dacă dintre oameni nu se vor îndeletnici unii cu negustoria acestora, adică cu cumpărarea și vânzarea lor? Prin urmare, avem nevoie de gospodari, mai bine zis de *gospodine* pricepute și de negustori, cari să înlesnească desfacerea cât mai pe bun preț.

Iată o nouă poartă deschisă pentru sătenii și orașenii noștri.

Negustoria cu vitele și cu produsul lor îmbogățește lesne pe om și este mult mai ușoară ca munca pământului. Trebuie însă curaj la om până se apucă și odată înfruptat la câștig treburile vor merge srtună. Dacă însă nu va gândi românul să se dea la negoț atunci tot streinii vor veni și vor cumpăra pe nimic ceea ce cu bun preț s'ar vinde la negustori dintr'ai tăi.

Treburile ce le fac negustorii de astăzi le poate face și românii.

În acest chip traiul va deveni mai bun căci unii vor fi cultivatori de pământ unii vor crește vite pentru lapte și vânzare; unii se vor face negustori de cereale și alții negustori de vite și produsul lor (lăptării).

Se va îndeplini aceasta?

Avem încredere.

Sfaturile unui plugar luminat.

Nutrețuri.

— Puneți nutrețuri, băeți! Puneți nutrețuri!

Acestea au fost cele dintâiu vorbe ce a spus ficiorul lui Simion Militaru, când a venit din oștire și s'a așezat în Râscrucea (România).

— Păcatele noastre! Noi n'avem pământ de-ajuns pentru porumb, (cucuruz), dar să mai punem încă și nutrețuri!

— Dacă ați pune nutrețuri, ați avea și porumb mai mult

— Cum așa?

— Iac'asa: având nutrețuri, ați hrăni mai bine vitele și având vite mai bune ați face arături mai adânci de cu toamna și ați scoate de pe fiecare pogon (loc, jugăr) câteva măcinișuri mai mult.

Oamenii să prefăceau a-l crede, dar cât se vedeau între ei, zimbeau pe sub mustață și șoptiau:

— Cam «într'o ureche-i» cărturarul nostru.

N'au trecut însă nici 3 ani la mijloc și Râscrucenii nostri au băgat de samă că ficiorul lui Simion Militaru nu duce grije, că n'are cu ce-și scoate vitele din iarnă. Vitele lor le sculai de coadă și cădeau pe brazdă când eșiau la plug; vitele lui Militaru sburdau când eșiau în primăvară.

Și nu odată s'a întâmplat, că unii din ei să alerge la Dinu, întocmai cum alergă greerul din poveste «la vecina furnica»:

— Dă-mi, băete, vre-o sarcină de fân, că-mi mor vitele de foame!

Dinu le dă, dar nu uită să le spue:

— Puneți nutreț, băeți! Puneți nutrețuri!

Și după câțiva ani de nu prea mare belșug, veni un an rău, când nu se făcu nimic.

Sămănăturile se pârliseră pe ogoară, izlazul eră negru pământul crepat și cerul totdeauna senin.

Șirele vechi de pae de grâu fură mâncate încet, încet și într'o zi Răscrucenii se pomeniră fără fir de nutreț. Numai Dinu mai avea o căpiță de vre-o trei cară bune de fân de trifoiu și luțernă de pe cele două pogoane din grădină eră bună de coasă.

În anul acela au perit jumătate din vitele Răscrucenilor și oamenii sau învățat minte.

Veniau ba unul, ba altul la ginere popii:

— Dinule neică, să ne înveți și pe noi cum să pu nem nutrețuri la anu!

— Cu dragă inimă, răspuse feciorul lui Militaru. Da, ce vreți voi să puneți: trifoiu ori luțernă?

— Ce-o fi mai bun.

— Amândouă sunt bune, dar eu v'aș îndmână să puneți luțernă, că ține mai mult.

— Cât?

— Vre-o 5—6 ani.

— Dar trifoiul?

— Doi ani.

— Ei, atunci punem luțernă!

— Așa vă zic și eu.

— Da câtă sămânță merge la pogon?

— Să tot meargă 15 kilograme.

— Da-i scumpă?

— Hm. Nici eftină. Dar noi să ne căznim s-o luăm fără plată, dacă s'o putea.

— Bine-ar fi.

— Ia să vă iau eu înscris. Care se trece pe listă?

— Eu!

— Și eu!

— Mă trec și eu!

— Pune-mă și pe mine!

Se făcură în curând cincizeci de inși.

Trecu vara, și pe toamnă începură ploile cari făcură să crească mohor pe locuri.

Când căzu cea dintâiu zăpadă, Dinu scrisese unui prieten din București să întrebe la ministerul de plugărie, ori la domeniul Coroanei, dacă ausământă de luțernă ori de trifoiu.

În același timp se duse și în capitala județului și cu ajutorul unor foști tovarăși ai lui de școală izbuti să ia făgăduiala prefectului, că are să ceară pentru județ sământă de luțernă dela minister, pentru a o împărți fără plată la oamenii, cari ar vrea să pue.

Dar în acest timp, Nicoli, logofătul boieresc, samănă vrajbă între el și oameni, până când îl găbuiră într'o seară niște flăcăi spoțiți cu funingine pe față și-l bătură muțește și pe înfundate de i-au tăiat pofta de minciuni.

Care n'a fost bucuria oamenilor, când Dinu le-a spus într'o zi de pe la sfârșitul lui Ianuarie.

— A venit luțerna, băieți!

— A venit?

— Venit!

— Pe de geaba?

— Nu! Cu plată! Un franc kilogramul.

Cățiva se întunecară la față și Dinu îi văzu.

— Chilipirgii să se dea la o parte.

— Care vrea să cumpere?

Șapte inși se aleseră din ceată.

— Vouă vă dau — le zise Dinu.

Dar primarul, care știa, că luțerna se dădea fără plată căci o plătise prefectura, pufni de răs:

— Da bine i-ai ales, Dinule!

Apoi cătră oameni:

— Luțerna se dă de geaba, măi potlogarilor. Dar n'avem decât trei sute de klgr. Să vedem cui o dăm.

Cu mare greutate s'a făcut împărțirea și când a venit vremea de pus ovăsul, Dinu s'a dus la câțiva din oameni să le arate cum trebuie pusă luțerna.

I-a pus mai întâiu să grăpeze bine locul. Apoi a zvirlit ovăsul: patru duble la pogon și l-a acoperit cu grapa lui de fer.

Peste sămănătura de ovăs a împrăștiat sămânța de luțernă: 15 klgr. la pogon și a acoperit-o cu grapa cea de spini.

Unul din ei însă vru să se arate mai deștept.

— Da bine, măi vericule: de ce n'ai sămănat luțerna odată cu ovăsul? Central University Library Cluj

— De ce?

— Ei, de ce! Nu făceai două grăpături.

— Păi m'am gândit că dacă le-oi sămăna deodată și le-oi acoperi cu o singură boronitură îngrop luțerna prea adânc.

— Ei și?

Și moare colțul de luțernă până a nu răzbi în fața pământului.

Românul făcu ochii mari, increți fruntea și zise:

— Așai mă, vezi? Eu nici nu mă gândiam la asta. Dar le puteai sămăna pe amândouă deodată?

— Le semănam, dar era să le samăn foarte prost. Nu vezi, ce mică-i sămânța de luțernă?

Dinu arătă la câțiva numai și aceștia la ceialalți. În primăvara aceasta douăzeci de pogoane fură sămănite cu luțernă în țarina Răscrucenilor.

Iar când printre firele de ovăs, începură a se desluși foile de luțernă, oamenilor le venea să chiue de bucurie. Erau niște foite mici, rotunjoare, îngrămădite pe alături cu o spuzeală.

Și din zi în zi se împuterniceau firele de luțernă. A venit cu vremea și seceratul ovăsului și luțerna rămase acum stăpână pe loc.

Dar dacă nu se făcuse de coasă, era minunată de pășunat.

Vre-o doi români băgară vitele în ia, fără a întrebă pe Dinu.

Nu știu cum se făcu însă că acesta află de asta și veni la ei:

— Bine, măi creștinilor, cum băgați voi vitele în luțernă de acum?

— Nu vă e vouă milă de munca voastră?

Oamenii tăcură mîlc și-și făcură de lucru cu răsucitul țigărilor. Apoi după ce își aprinse țigara, unul dintre ei îi zise:

— Ei și dac'am adus vitele în ea, ce-i?

— Ce-i? Mai întrebi ce-i?

O să rămâi fără ea.

— Mă capsomane: luțerna nu trebuie păscută în anul dintâiu, până nu se întărește ea bine.

— Așa o fi, măi fra'meu! — zise celalalt român. Hai cu vitele acasă!

— Hai dar, răspunse tovarășul lui și scoaseră vitele din luțernă.

În al treilea an al ei, luțerna era o minune.

Țara Răscrucei se mândria cu ea.

Când începeau florile albastre a se deschide, oamenii — după spusa lui Dinu — eșiau la coasă. Și nutrețul des

și frumos cădea în brazde groase. Dar la o lună după coasa întâia, luțerna se făcea ear de coasă.

Albinele huzurau și Dinu zise oamenilor:

— Măi băieți: acum putem ținea și câte un stup pe lângă casă, că au albinele de unde culege miere.

De trei ori au cosit Răscrucenii luțerna în anul acela și pe toamnă au mai băgat și vitele în ia să pască.

Iar când a venit iarna cu geruri și viscole, cei ce pusese ră luțernă nu se mai întrebau ca mai înainte:

— Cu ce-om scoate noi oare vitele din iarnă? Pe primăvară însă Dinu primi dela un fost tovarăș de școală al lui, care acum era îngrijitorul unei moșii mari, vre-o zece kilograme de trifoiu cu care semănă un pogon.

Iarba cu trei foi răsări foarte bine la adăpostul orzului cu care fusese sămănată și părea a făgădui un fân foarte bun. Dar într'o zi, pe când o arăta unor oameni, Dinu se opri de-odată 'n loc și se întunecă la față: trifoiul lui avea torțel.

Niște fire gălbui, subți și lungi se incolăciseră pe tulpinițele de trifoiu, și legaseră tufă de tufă pe-aproape o jumătate de stângen pătrat.

— Cum dracu?! — se miră Dinu. Eu m'am uitat bine la sămânța de trifoiu și n'am văzut nici fir de sămânță de tolțel.

Apoi se plecă și se uită cu băgare de seamă la firele acelui primejdios dușman al trifoiului.

— Bine c'am dat de el până a nu face sămânța și a nu i-se coace.

— Da ce eră să fie atunci?! întrebă unul din oameni.

— Ce era să fie?! Cine știe când mai puteam pune trifoiu pe locurile noastre! Asta-i buruiiană afurusită, neică. Trebuie s'o opresc până nu-mi năpădește tot pogonul.

Și repezindu-se acasă, Dinu veni cu o coasă, cu un hârleț și cu o sarcină de pae. Cosi tot petecul cu torțel și mai intră cu coasa și împrejurul lui ca doi pași lățime.

Amestecă apoi cositura cu paele ce adusese și le dădu foc. După ce arse tot, se apucă de săpă petecul acela la o casmă adâncime, acoperind acel loc cu pământ în grosime de-o palmă bună. Se uită cu băgare de seamă la opinci și văzând că n'a rămas nici un capăt de torțel pe ele, luă lanul și-l cercetă cu băgare de seamă.

Oamenii cu care venise el, plecară de mult în sat, așa că Dinu se putea uita în tihnă peste tot locul.

Nu mai văzu nimic.

La două săptămâni iar trecu prin trifoiu și nici de astădată nu văzu nimic. În anul acela, dupăce a secerat orzul, trifoiul se sbură bine până 'n toamnă și el îl cosi odată. Iar în anul al doilea se hotări să-și facă singur sămânță de trifoiu.

Când veni vremea coasei întâia, el își cosi trifoiul ca de obicei. Dar la coasa a doua lăsă netăiat un partal mai frumos și așteaptă să se coacă bine trifoiul de pe el.

Când firele se uscaseră de tot și capetele de trifoiu păreau ruginii, se apucă și culese acele capete, lăsând tulpiștele pe loc. Și dupăce a sfârșit de treerat spicoasele, începu a bate trifoiul. Dar lucrarea eră migăloasă și Dinu o lăsă până dupăce făcu semănăturile și ogoarele de toamnă.

Iar în miezul iernei se apucă iar de ea și scoase vre-o 20 de chilograme de sămânță curată de trifoiu. Avea desigur vre-un plan, Dinu nostru căci în primăvara următoare seamănă două pogoane cu trifoiu.

Tot în primăvara aceea, câțiva oameni tăbăriră pe el, să i învețe ce alte nutrețuri pot pune, căci ei n'aveau nici trifoiu, nici luțernă.

— Puneți porumb! — le răspunse Dinu.

Oamenii se uitară unul la altul, crezând că Dinu îi ia în bătaie de joc și unul din ei zise:

— Da, nu punem noi porumb în fiecare an?

— Apoi nu așa.

— Dar cum?

— Semănați-l mai des, des de tot, să crească firele unele lângă altele, ca să nu se poată îngroșa și când o începe să-i dea pe ici-colea spicul, tăiați-l ca pe fân, uscați-l și faceți-l porcoae, apoi căpițe. Și dacă voiți să aveți un nutreț și mai bun, semănați-l în două cu meu.

Oamenii îl ascultară și chiar în primăvara aceea făcură așa precum îi învățară Dinu, iar în iarna ce urmă, nu mai duseră nici o grijă pentru vitele lor care ieșiră frumoase în primăvară.

Iar primăvara, cum înfloriă bine pământul, Dinu Militaru trecea cu grapa prin luțernă, având grijă să-i întorcă dinții înapoi.

Mai mulți oameni însă se plânseră odată că luțerna se prea scutură la strâns și nu rămâne din ea decât bețele tulpinilor.

Dacă n'o întorcem pe amândouă părțile, nu se usucă bine; dacă o întorcem, se scutură. Ce-i de făcut?

— Să vă învăț eu! Ați văzut voi ce mi-am făcut eu acum de curând?

— Ce?

— Niște capre de uscat luțerna și trifoiul.

— Nu le-am văzut.

— Trei pari ascuțiți la capetele de jos și legați împreună la capetele de sus. Pe acești pari bat niște bețe cari țin palele de fân să nu cază în jos.

Oamenii nu prea erau lămuriți cum vin caprele acelea, dar când le văzură după câtva timp pe câmp, înțeleseră că se puteau face ușor de orișicine și deoarece lemnele

nu erau scumpe prin partea locului, mulți din ei se grăbiră să-și facă și ei. Și așa plugarii din Râscrucea, urmând sfaturilor bune ale lui Dinu Militaru, în vreo câțiva ani au ajuns cei mai vestiți și buni plugari în împregiurime, având totodată și vitele cele mai frumoase din țară, pământurile lor erau bine lucrate, căci aveau vitetori și grase, toamna însă ei adună și ani încă cele mai bune nutrețuri și bucate în țară.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut Nr. 357—359 din «Biblioteca pentru toți» cuprinzând «*Ce e cerul?*» (astronomie populară) de Cam. Flammarion, traducere de Victor Anestim.

Traducerea — făcută cu multă îngrijire — e prevăzută cu 64 gravuri de o execuție admirabilă, care face și mai lesnicioasă înțelegerea cuprinsului. Prețul 90 bani.

*

No. 343—344 coprinzând «*Poveștile peleşului*» de Carmen Sylva.

Prețul volumului 60 bani.

De vânzare la Librăria Alcalay și la toate librăriile din țară.

„ARENA“

ORGAN CENTRAL DE ANUNȚURI ÎN DEVA.

Apare la 1. și 15. a fiecărui luni.

Abonament pe an 2.— cor., pe jumătate de an 1.— cor.

TIPOGRAFIE ROMÂNEASCĂ în DEVA.

Aducem la cunoștință Onoratului public din loc și jur, că am deschis o întreprindere românească de tipografie sub numele:

Tipografia „Sfântul Ioan“

a băncii industrial-economice „Industria“

strada Săcuilor nr. 18.

Arangiată fiind cu cele mai moderne litere și cu cel mai fin material, își recomană on. public spre binevoitoarea atențiune și părtinire tot soiul de lucrări, atingătoare de această branșă, promițind executare cu gust estetic, urgent și cu prețurile cele mai moderate precum:

☛ Tipărituri pentru bănci: ☛

Bilanțe --- Tabelării --- Registre

Protocoale Liste de escompt etc.

Toate tipăriturile necesare băncilor

--- le executăm prompt și ieftin. ---

::::: Lucrări colorate precum :::::

Invitări pentru petreceri, pentru

cununii, bilete de logodnă, cărți

de vizită, etc., cu prețuri moderate.